

מנכ"ל הגואל (כתת-אדוף בצה"ל) אני ילד ספרדי גדול

זמר-פופ אהרר להיות מארוקאי זה לא היה טנדרט

והלוויית. כל הילדים והנכדים באו בחגים אל ההורים, וזו היתה התכנסות של 40-50 איש. לא הפריע לי שדיברו ערבית בבית. כמו שאחרים דיברו יידיש או פולנית, אצלנו דיברו ערבית. כל הזמן הירגשתי ילד ספרדי. גם היום אני ילד ספרדי גדול."

הגואל התחיל לעבוד כבר בגיל 12. כי הרגיש שהוא צריך לעזור להוריו. אך הוא לא הרגיש כתוצאה מכך תחושת קיפוח. "כבר אז זה היה יוצא-דופן של הלכתי לעבוד בגיל 12. אבל אני התגאיתי בזה. מאז אני עובד ולומד כל הזמן." בבית-הספר היתי שבו למד, היתה הי חברה מעורבת. והגואל הרגיש שהוא חלק ממצוינות חדשה שנוצרת בארץ-ישראל. בביתו שמו את הדגש על ההשכלה. האב היה תלמיד-חכם, בקיא בתורה ובכתובים, ודחה את בנו ללימודי הגמרא. מקורות ופיוטים. הילד העירני הרגיש סקרנות וצימאון לדעת עוד ועוד. "האמביציה שלי נובעת מסקרנות עזה ולא ממיוזרהיות. ספגתי את מה שקרה בבית. אהבתי זאת. קיבלתי דחיפה חזקה ללימודי דת. וזה היה הבסיס לסקרנות שלי. לקחתי את עצמי בידים, הייתי אוטו-דיקט. אך גם כל אחי המשיכו ללמוד, וכל אחד הצליח ב-שהפער היחיד ביני ובין החברה שאני פוגש הוא ההשכלה."

בגיל 16 כבר היה בקורס מ"כים בהגנה. "בעולם האחר הזה הייתי מאוד דומיננטי, וכל הזמן קיבלתי תפקידים ומשימות ל-ביצוע. הרגשתי שאני יוצא-דופן. הבנתי שאם אקח את עצמי בידים, אוכל להגיע להישגים ולרמה מתאימה."

הגואל מצא את מקומו בצבא. "אף פעם לא נעצרתי במסלול הקידום. עד תת-אלוף. נתנו לי להתבטא בתפקידי פיקוד ומטה. אמנם הייתי כל הזמן בהתמודדות, כי יש תחרות, אך אם אתה עושה זאת לגופו של עניין, או ההתמודדות הזאת מובילה להתפתחות ולרכישת השכלה וידע."

הגואל לא הרגיש שהוא חי בין שני עולמות שונים, להיפך. תמיד שמח לחזור הביתה. "המיפגש עם המישפחה היה תמיד חגיגי וטוב. עד היום אנו חוגגים את הסדר ואת ראש-השנה עם כל המישפחה. היום זה כבר בסיגנון עכשווי - מיוזרה עם עברית. מעולם לא ניסיתי לברוח מהמוצא שלי. כי לא היה לי ממה לברוח."

הורים. "או במקום ללכת לתיכון הייתי נער עם מליצה."

"בבית הייתי דווקא ילד טוב. הורי לא הבינו איך בבית-הספר אני לא בסדר. אני לא זוכר פרענק אחד שהיה תלמיד טוב. גרוס, גפני, נוימן - הם היו טובים. לא בן-רגי, באטס וברדוגו. לא בדקו אז למה ילד מסויים לומד או לא לומד. כשהיה סקר, פרענק אחד עבר את המבחנים. אבל זה לא היה שווה, כי לא היה מי שיממן את הלימודים שלו. לעומת זאת, כל מיני אשכנזים, שהיו תלמידים מטומר טמים לחלוטין, הלכו לתיכון וגמרו בגרות." כששכניו האשכנזים בשכונה קיבלו פיצויים מגרמניה, הרגיש ברדוגו הילד שהפער הולך ומתרחב. "ראיתי שיש להם הכל. להם היתה חמאה. לנו היתה מרגרינה. זה נראה לי מוזר. האמא האשכנזית היתה רצה אחרי הילדים שאכלו לבנייה ושניצל."

בתוך מיסגרות מעורבות. והצלחתי להוכיח שאני מסוגל להתמודד עם האחרים."

אבי ברדוגו:

שם אחר

לעורר-דין אבי ברדוגו: שיער בהיר, עיניים ירוקות צוחקות, מישקפיים גולים דקיימיסגרת. בשש השנים האחרונות הוא מישפטן. נולד וגדל בקריית חיים. לאב ממוצא מארוקאי ולאם ילידת מצרים. אביו מסגר ואמו עקרת-בית. יש לו עוד שתי אחיות.

כשהיה ילד, חלם להיות עיתונאי. אך קיווה שפעם אולי יהיה פקיד. בבית-הספר המורה אמרה לו: "ממך ייצא ביריון". הוא נחשב כפרחח. ילד קשה עם בעיות מישמעת חמורות.

"הייתי מנכ"ל משרד האנרגיה במשך שלוש שנים וחצי. אני יודע שחברים אחרים, אשכנזים או ספרדים, נשברו ב-מעבר מהצבא לאזרחות. לי לא היו קשיים." הגואל מודה שלא יכול היה שלא לשים לב שבצבא 90 אחוז מהקצינים הבכירים הם ממוצא אשכנזי. "או ניסיתי לעזור לבני ערות המיוזרה ולהגן עליהם. ב-51 הייתי מ"פ בגולני. באותו זמן היתה עלייה מעיראק. קיבלתי פלוגה שכל כולה דוברי ערבית. פרט לצבר אחד. חלק גדול מן הפקודות ניתנו בערבית. הרגשתי שאני עושה מעשה גדול. קולט קבוצה של עולים מארצות-ערב."

ללחמתי שלפני כל תוכנית לאימון יתנו להם שלושה חודשים של לימוד שפה ו-ארץ-ישראל. שידעו איפה הם חיים. וזו היתה הפלוגה הראשונה בצה"ל שישבה שלושה חודשים ולמדה עברית וציונות."

..לא גדלתי במעברה. המצב הכלכלי היה בינוני. מבוזינה

זו אני משוחרר, כי אני לא מרגיש דפוק"

הרגשתי שתהום פעורה בינינו. הכל היה שונה. ביחסים בין הורים לילדים, מנהגי האכילה, ועניין המישמעת. "יום אחד טיילתי עם סבי העיוור, והובלתי אותו. בדרך הוא היה יורק. רוק מהול עם טבק. אני, שהייתי כבר תחת ההשפעה האשכנזית, אמרתי לו: סבא, פויה. או הוא אמר: 'נכון שזה מגעיל? ירוק כזה, גועל-נפש. ואתה רוצה שאני אבדע זאת?' את הגישה הזאת הם לא יכלו להבין - שמוטב שהגועל-נפש יישאר בחוץ. הם לא מוציאים החוצה."

ברדוגו ומישפחתו גרו בבית קטן בן שני חדרים. "אני הייתי ישן במיסדרון. בסלון ישנו שתי אחיותי ובחדר השני הורי. רק בבית-השימוש יכולתי לקרוא. זו היתה הפינה היחידה שבה היו לי קצת פרטיות ושקט. ויכולתי להיות עם עצמי. שם הייתי יושב ובולע ספרים. אך לא יכולתי להתרכז ולהכין שיעורים. לא היה לי שולחן-כתיבה, וההתרכזות הזו בתוך שולחן לא היתה ברורה לי. עד היום זו בעייה גדולה בשבילי."

גם אילו רצה להמשיך ללמוד, לא יכול היה. "להורי לא היו אמצעים לממן זאת. אחותי היתה תלמידה טובה, או היא הלכה

אבי התגלגל בעשרות עבודות. עד שהיה לעורר-דין, וכך דהדים את כל מי שהכיר אותו כילד. "כשסיימתי את האוניברסיטה, אבא שלי שיפסף את עיניו וסירב להאמין. 'בקריית-חיים היתה אווירה סוציאליסטית אמיתית. גדלתי בשכונות-רוחניות, שכונה שלא היו בה כמעט פרענקים. הרוב היו אשכנזים ממעמד הפועלים.' לידם היתה מעברת קריית-שמואל. כולם למדו באותו בית-ספר. והכיתה היתה חצי ספרדית וחצי אשכנזית: 'היתה לי ילדות חצוייה. מצד אחד הייתי בתנועה המאוחדת עם האשכנזים היורמים, אך היתה לי שפה משורית עם ילדי-המעברה. הרגשתי שאלה הם החברים שלי. היתה לי אליהם קרבה נפשית.'"

ברדוגו הילד שנא את בית-הספר. "נח-שבתי לאחד מחמשת המופרעים של ה-כיתה. המורה היה אומר: 'ברדוגו החוצה! בוקר טוב ילדים.' בבית-הספר אף מורה לא היה פרענק. לא היתה לי שום שפה משותפת עם המורים. הם דיברו אלי בשפה שלא הבנתי. גמרתי כיתה ח' עם חמישה שליליים."

הילד השובב קיבל מכות מהוריו, מכיוון שהיה חוזר הביתה כמעט בכל יום כשבידו מיכתב מהמחנך, שדרש את החתימת ה-

כשנתתי הרצאות לנוער-שוליים ראיתי ש-90 אחוז הם עדות המיוזרה. גם היום אני מודע לכך שרוב נוער-שוליים וחסרי ההשכלה הם מעדות-המיוזרה. בתור קצין בכיר היתה לי הודעות עם בני עדות המיוזרה, אך היו לי מיגבלות. לכן באותה קבוצה השתדלתי מאוד לתת דוגמות ולי עורר התקדמות. המסר שלי היה: קודם תבסס את עצמך. תלמד, ואז תגיע."

שם המישפחה הקודם שלו היה ג'ויל. ב-48' הוא שיעבר את שמו "כי זו היתה האווירה אז. זה לא נבע מרצון להתכחשות או לברוח מעצמי. תמיד ידעו את מוצאי. אנשים יודעים בדיוק מאיפה אני בא. ואיפה גדלתי. מעולם לא התביישתי במוצאי או הסתרתי אותו. כשפרצו פרעות ואדיסאלב זה הכאיב לי. לא הרגשתי מנוכר. תמיד הדגשתי את השתייכותי לעולם הזה."

לפני כחצי שנה היה הגואל בין יומי ומארגני מיפגש יהדות לב בהיכל התרבות. "ניסו לעשות מזה אקט פוליטי. נלחמתי בכך. אותי עניין המיפגש החברתי. אני נגד הסתגרות עדתית. הפיתרון אינו בדרך של ניכור והתבדלות. אלא במאבק בתוך המיסגרת. אני מסמל זאת בדרך חיי. כי אני מימשתי את עצמי במאבק רצוף

סרקליט ברדוגו

להם היתה חמאה, לנו היתה מרגרינה

הבית היה חם ואוהב. בצבא. במחנת ובלימודים מעולם לא הרגשתי מיששו יותר חשוב או יותר טוב ממני. אף פעם לא הרגשתי נחות. להיפך. אף פעם לא הרגשתי 'פרענק-תורן' מצלית. ומעולם לא היה קשר בין המוצא להתקדמות. "כשעובתי את תפקיד מפקד הגדה ו-היתה התנגשות ביני ובין עור וייצמן, רבים ניסו לקשר זאת למוצא. מעולם לא עלה על דעתי שזה בגלל זה. אלא בגלל הבדלים בהשקפות ובתפיסת התפקיד."